

Izvajalec: **LJUDSKA UNIVERZA JESENICE**

Projekt: Center vseživljenjskega učenja Gorenjska

Točka vseživljenjskega učenja:

Dom Dr. Janka Benedika Radovljica

Šercerjeva ulica 35

4240 Radovljica

Gradivo za delavnico Zgodovina:

SLOVENCİ SKOZI ČAS

Pripravila: Nada Trošt

Radovljica, 1. februar 2012

SLOVENCİ SKOZI ČAS

Slovenija je v svetovnem merilu mlada država. Samostojna in neodvisna je od leta 1991. Predniki Slovencev, **Slovani**, ki so se v 6. stoletju iz območja Karpatov preselili na območje današnje Slovenije, so sicer že v sedmem stoletju ustanovili najstarejšo znano slovansko državo, kneževino **Karantanijo**, vendar se ta ni obdržala dolgo.

Vse do 20. stoletja so območju Slovenije tako vladali tujci, večino časa Habsburžani oziroma kasneje Avstro-Ogrska monarhija. V tem obdobju so se Slovenci kljub zatiranju in vztrajnim pritiskom po asimilaciji razvili v narod in izoblikovali svojo identiteto. Po 1. svetovni vojni je Slovenija postala del Kraljevine Jugoslavije, po 2. svetovni vojni pa del Socialistične federativne republike Jugoslavije. Po več kot sedemdesetih letih bivanja v Jugoslaviji se je med Slovenci izoblikovalo soglasje za samostojno pot. Na **plebiscitu** leta 1990 se je za samostojnost izreklo skoraj 90 odstotkov volilcev. Leta 2004 je Slovenija vstopila v Evropsko Unijo in postala članica zveze Nato.

Območje Slovenije ima bogato in razgibano zgodovino tudi iz obdobja še preden so jo poselili Slovani. Predstavljamo vam pomembnejša zgodovinska obdobja od prazgodovine do sodobnosti.

PRAZGODOVINA

Piščal iz Divjih bab

Ozemlje današnje Slovenije so predniki človeka poseljevali že pred 250 tisoč leti. Iz tega obdobja sta ohranjeni **kamniti orodji** iz Jame v Lozi pri Orehku. Kakih 55 tisoč let je stara naluknjana kost iz podzemne jame Divje babe, ki velja za **najstarejšo piščal** na svetu. Hrani jo Narodni muzej Slovenije.

KOLIŠČARJI

Rekonstrukcija kolišča Maharski prekop pri Igu , 4. tisočletje pr.K. (Vir: NMS, Igor Rehar)

Pred približno 7 tisoč leti so območje Ljubljanskega barja, ki je bilo tedaj jezero, poselili koliščarji. V plitvo jezero zabiti koli in na njih postavljene hiše veljajo za posebnost v načinu življenja tistega časa. Med kolišči so se ljudje prevažali z drevaki. Najdbe s kolišč so shranjene v Narodnem muzeju Slovenije.

ŽELEZNA DOBA

Vaška situla

Narodni muzej Slovenije in drugi muzeji hranijo tudi številne pomembne ostanke obdobja do tisoč let pred našim štetjem do 3. st.pr.n.št. Med najpomembnejša odkritja iz železne oziroma halštatske dobe štejemo **Vaško situlo**, knežje grobove v Novem mestu, in izkopenine v Posočju.

KELTI

Kelti

3. st. pr. n. št. so halštatsko kulturo podjarmila plemena Keltov. Bojevito ljudstvo z izpopolnjenim kovanjem železa je imelo močno vojsko, opremljeno z oklepi in čeladami. Na ozemlju Slovenije so ustanovili prvo državno tvorbo imenovano Regnum Noricum - Noriško kraljestvo.

RIMLJANI

Rimljani

Rimljani so na današnje območje Slovenije začeli prodirati v 2. st.pr.n.št. Zgradili so pomembne poti, ob njih pa so se razvila prva mesta, ki so se ohranila vse do današnjih dni: Emona (Ljubljana), Celeia (Celje), Poetovio (Ptuj), Castra (Ajdovščina). Med pomembnejšimi ostanki tega obdobja je Nekropola v Šempetru v Savinjski dolini.

SLOVANI IN KARANTANIJA

Konec 4. stoletja se je na območju Slovenije odvijala bitka, ki velja za neposredni povod razpada rimskega cesarstva na dva dela. V 6. stoletju so območje poselila Slovani, ki so prišli iz obronkov Karpatov. Predniki Slovencev so v 7. stoletju ustanovili samostojno državo, kneževino Karantanijo. Ta najstarejša znana slovanska država s središčem na Krnskem gradu nad Celovcem pa se ni obdržala dolgo in je prišla pod nadvlado Frankov.

Vojvodski stol in Knežji kamen, spomenika državnosti Slovencev iz obdobja Karantanije in nasledujočih dežel. Knežji kamen kot simbol politične oblasti (do 1414) in Vojvodski stol kot simbol sodne oblasti (do 1651) sta bila v rabi pri ustoličevanju karantanskih vojvodov in potem pri poklonitvah deželnih stanov novemu vladarju. Zadnja poklonitev je bila še vedno v slovenščini leta 1728 v Deželni hiši v Celovcu.

Vojvodski stol na gosposvetškem polju. Ob njem raste lipa, drevo življenja Slovencev. Tu so se vršila zborovanja Karantancev, podeljevanje fevdov in sodbe poleg knežjega kamna je

vojvodski stol edinstveni primer slovenskega prava in državnosti.

Prvotno ustoličevanje je do leta 1414 potekalo na Krnskem gradu, kjer se je na prostem nahajal Knežji kamen. Tu je novi vojvoda sprejel oblast iz rok kmeta, ki je predstavljal

ljudstvo. Po končanem obredu je vojvoda s spremstvom odšel preko širokega polja do stolnice pri Gospe Sveti. Tu je bila potem slovesna maša, med katero je škof ali visok prelat novega vladarja blagoslovil. To je pomenilo njegovo priznanje od cerkvene strani. Sledil je potem slovesen obed.

Vojvodski Stol

Knežji Kamen

Po obedu so se vsi odpravili še na polje, kjer se še danes nahaja Vojvodski stol. Na njem sedeč je vojvoda podeljeval fevde. Na drugi strani pa je sedel palatin, predstavnik kralje v deželi. Ta je nekatere fevde, ki jih je vojvoda zavrnil, znova potrdil - zato da bi se spor ne zavlačeval. Ko je vojvoda sedel na stolu, ga je smel slovenski mož tudi obtožiti, češ da ni dobil pravice. Obtožiti pa ga je mogel le v slovenskem jeziku, to je, v uradnem jeziku karantanske države.

Obred ustoličenja na Knežjem kamnu je od leta 1440 zamenjalo Poklanjanje pri Vojvodskem stolu, od leta 1660 dalje v Deželni hiši v Celovcu. Cesarica Marija Terezija ga leta 1740, ko je prevzela vlado, ni več upoštevala, ker so bile vse deželne pravice, vezane na ta obred, zajete in zagotovljene v zakonu Pragmatična sankcija.

POKRISTJANJEVANJE IN FEVDALIZEM

Slovani so bili pogansko ljudstvo. Ko je v 9. stoletju območje Slovenije postalo del bavarske pokrajine in del Frankovskega cesarstva, pa se je začelo pokristjanjevanje prebivalstva. V 10. stoletju se je začel krepiti fevdalni sistem. Konec 10. stoletja so nastali Brižinski spomeniki, prva ohranjena slovenska beseda, zapisana v latinici.

Brižinski spomeniki

http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Bri%C5%BEinski_spomeniki_1.gif

RAZVOJ OBRTI IN TRGOVINE

na srednjeveški tržnici

<http://www.slo-foto.net/ftopict-5489.html>

Od 11. stoletja naprej so ustanavljali pomembna verska središča – samostane. Nastalo je tudi več mest: Kranj in Kamnik (1228), Škofja Loka in Piran (1274), Novo mesto (1365) in Celje (1451). Ta mesta so postala središča obrtnega in trgovskega življenja. V 12. in 13. stoletju so se uveljavile pomembne fevdalne družine, krepila je moč Habsburžanov, primorska mesta pa so postala del Beneške republike.

CELJSKI GROFI IN HABSBURŽANI

Friderikov stolp na Celjskem gradu http://sl.wikipedia.org/wiki/Celjski_grofje

Prevlado Habsburžanov je ogrožala edina slovenska plemiška rodbina Celjskih grofov, ki pa so v drugi polovici 15. stoletja izumrli. Vse slovensko ozemlje z izjemo primorskih mest je prišlo v roke Habsburžanov.

VPADI TURKOV IN KMEČKE VSTAJE

V 15. in 16. Stoletju so na območje Slovenije vpadali Turki. Prebivalci so se skušali zavarovati z oblikovanjem utrjenih taborov. Bojem s Turki so se pridružili upori kmetov, ki so bili poleg slabe obrambe pred Turki nezadovoljni tudi zaradi novih davkov in tlake. Največja upora sta bila leta 1515 in 1572. Upori pa so se nadaljevali do 18. stoletja.

PROTESTANTIZEM

Primož Trubar, Jakob Lederlein, lesorez, 1578

Za razvoj slovenskega naroda je imel velik pomen protestantizem. Leta 1550 je reformator Primož Trubar izdal prvo knjigo v slovenščini: Katekizem. Jurij Dalmatin pa je v slovenščino prevedel Sveto pismo. Slovenščina je s tem enakopravno stopila v kulturni krog drugih evropskih narodov in jezikov.

OD MARIJE TEREZIJE DO ILIRSKIH PROVINC

Cesarica Marija Terezija s člani družine 1776.leta.

(na stol naslonjen je cesar Jožef II.)

V 18. stoletju, v času vladanja habsburške cesarice Marije Terezije in njenega sina, cesarja Jožefa II., so uvedli splošno šolsko obveznost in osnovno šolstvo v slovenskem jeziku. Tako imenovana razsvetljena absolutista sta tako omogočila okrepitev slovenske narodne zavesti, še dodaten zagon zanjo pa je prineslo obdobje nadvlade Napoleona. V letih 1809- 1813, ko je ustanovil Ilirske province, se je izboljšal položaj slovenščine v šolah.

ZEDINJENA SLOVENIJA

V prvi polovici 19. stoletja je vrednost slovenskega jezika dvignil pesnik France Prešeren, ki je s svojim delom dokazal, da je slovenščina primerna tudi za visoko kulturo. Njegova pesem Zdravljica je slovenska himna. V letu 1848, ki velja za »Pomlad narodov«, je nastal prvi slovenski politični program, imenovan Zedinjena Slovenija. V njem so zahtevali združitev vseh Slovencev v eno upravno enoto in uvedbo slovenskega jezika v urade in šole.

PRVA SVETOVNA VOJNA

Soški vojaki

Prva svetovna vojna je Slovenijo močno prizadela. Slovenci so se na strani Avstro-Ogrske monarhije več kot tri leta borili na soški fronti in drugih bojiščih. Po razpadu Avstro-Ogrske monarhije leta 1918 je bila za kratek čas oblikovana Država Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki je bila nato združena v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kraljevini je vladala srbska dinastija Karadžordževićev.

IZGUBA SLOVENSКИH OZEMELJ IN PRVA JUGOSLAVIJA

Leta 1919 so ustanovili prvo slovensko univerzo v Ljubljani, a leto zatem je Slovenija izgubila obsežna območja na severu in zahodu. Leta 1920 je Koroška s plebiscitom pripadla Avstriji, Primorska pa z rapalsko pogodbo Italiji. Leta 1929 je kralj Aleksander I. Karađorđević razveljavil ustavo in razglasil Kraljevino Jugoslavijo.

DRUGA SVETOVNA VOJNA

Druga svetovna vojna je bila za Slovenijo še posebej tragična, saj je bila hkrati narodnoosvobodilna kot tudi državljanska vojna. Slovensko ozemlje so si razkosale Italija, Nemčija in Madžarska. V narodnoosvobodilnem boju so vlogo prevzeli komunisti, ki so po porazu agresorjev leta 1945, pod vodstvom maršala Josipa Broza – Tita oblikovali najprej Ljudsko, nato pa Socialistično federativno republiko Jugoslavijo. Slovenija je postala ena izmed šestih jugoslovanskih republik.

PO TITOVIM SMRTI

Slovenija je bila gospodarsko najbolj razvito območje Jugoslavije. Po Titovi smrti leta 1980 je nastala velika gospodarska, politična in socialna kriza. Vse večja nasprotja med posameznimi narodi in porast nacionalističnih politik pa so v desetletju pripeljala do razpada Jugoslavije.

VOJNA ZA NEODVISNOST SLOVENIJE

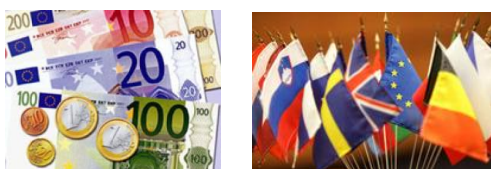
Leta 1990 je Slovenija izvedla plebiscit, na katerem se je preko 88 odstotkov volivcev izreklo za samostojnost in neodvisnost Slovenije. Razglasitvi neodvisnosti 25.6.1991 je sledila desetdnevna vojna, ki je terjala več deset življenj. Vojaki Jugoslovanske armade so Slovenijo zapustili oktobra 1991. V tem času je neodvisnost Slovenije že priznalo več držav, večina pa je to storila leta 1992, ko je Slovenija tudi postala članica Organizacije Združenih narodov.

VSTOP V EVROPSKO UNIJO IN NATO

Ena izmed osrednjih usmeritev slovenskih oblasti je bila pridružitve države Evropski Uniji. Po večletnih pogajanjih ji je skupaj s še devetimi drugimi državami to uspelo 1.5.2004. Istega leta je postala tudi članica Severnoatlantskega zavezništva.

UVEDBA EVRA IN PREDSEDOVANJE SVETU EU

Slovenija je 1.1.2007 kot prva nova članica Evropske unije uvedla skupno evropsko valuto evro. Kot prva nova članica EU je v prvi polovici leta 2008 tudi predsedovala Svetu EU.

VENETSKA TEORIJA o Slovencih

Ivan Tomažič, Dunaj

V daljno Indijo so Indoevropejci (kakor kaže, pretežno Veneti) v drugem tisočletju pr. Kr. prinesli svoj jezik (sanskrt), ki je presenetljivo podoben slovenskemu jeziku, kakor priča sam naslov prve knjige na svetu VEDA, ki je še čisto slovenska beseda. Pa ne samo ta. Skoraj vse temeljne besede te knjige so enake ali podobne slovenskim. Vzemimo kot

Slovenski in indijski jezikoslovci potrjujejo izredno podobnost med sanskrtom in slovenščino, ki si je ne moremo razlagati drugače, kakor z dejstvom, da je slovenski jezik še najbolj povezan z nosilci kulture žarnih grobišč, ki jih poznamo pod imenom Veneti.

V Sloveniji so dokazana številna naselja nosilcev kulture žarnih grobišč (Veneti) iz časa okoli 1200 pr. Kr., medtem ko jih arheologija ugotavlja v severni Italiji šele nekoliko kasneje. To dokazuje prihod Venetov iz lužiške kulture po jantarski poti z najvažnejšo postojanko prav v Sloveniji. Njihova kultura je obstajala na naših tleh nepretrgano vsaj do prihoda Rimljanov.

Venetski jezik, ki se še vedno zrcali v slovenskem jeziku, je pustil svoje sledi ne samo v današnjih slovanskih jezikih po raznih selitvenih poteh Venetov, temveč tudi v marsikaterih krajih, kjer so se sčasoma izoblikovali drugi jeziki, posebno ob atlantski obali. Letonski jezik, ki pripada skandinavskim jezikom, ima v svojem knjižnem jeziku še številne besede, ki so popolnoma enake slovenskim narečnim oblikam.

Glavno središče Venetov je nastalo že v prvem tisočletju pr. Kr. na ozemlju Slovenije, severne Italije, Švice in Avstrije. Pomembno je, da najdemo v teh krajih številna imena iz rimskega in predrimskega časa, ki so nedvomno slovenska. Naj omenim le nekatera: Tergeste in Oderzo prej Obtergn (iz besede trg), Isarcus in Isarci (iz besede izaro), Gurina na Koroškem, Saloca (Zaloka) na Kranjskem, Drava iz besede drveti itd. Pa še sto in sto drugih imen iz neznanega časa, ki pričajo o nekdanjem ljudstvu s slovenskim jezikom, ki je istovetno z venetskim.

Veneti pa niso nikoli osvajali drugih ljudstev. Vseeno jih najdemo v zgodovinskih virih od Homerja naprej. Gotski zgodovinar Jordanis identificira Venete s Slovani, ko v letu 551 piše med drugim: "Kot smo že prej ugotovili pri navajanju imen posameznih ljudstev, vsa pripadajo enemu in istemu plemenu, imajo pa različna imena: Venedi, Anti in Sclaveni." V pomembnem dokumentu Vita S. Columbani iz leta 615 pa so Slovenci omenjeni z glavnim imenom Veneti, ki se dodatno imenujejo tudi "Sclavi" (Slovani ali Slovenci). Tudi Fredegarii Chronicon jih nekoliko pozneje nekajkrat imenuje Veneti (Vinedi). Slovence so torej že nekajkrat istovetili z Veneti.

Viri:

http://www.slovenia.info/si/zgodovina-slovenije.htm?zgodovina_slovenije=0&lng=1

<http://www.redzion.com/zsopss/gradivo/zsopss.pdf>

Zbrala in pripravila:

Nada Trošt

februar 2012